

## Loučimský chrám a pověst o loučimské Madoně

Loučimský chrám za dob Karla IV. byl nejoblíbenějším poutním místem celého Pošumaví, průvody střídaly se tam skoro každodenně od milého jara, svátku Zvěstování Páně 25.3., až do pozdního podzimu. V současné době se připomínají pouze dvě poutní slavnosti, tzv. podzimní pouť, která je sloužena v neděli po 8.9., tedy dle zasvěcení kostela – slavnost Narození Panny Marie, a druhou, tzv. jarní pouť o velikonočním pondělí.

O zvelebení mariánské úcty se horlivě starala zbožná selka Zuzana Haladová. Seřadila kolem sebe spolek žen, které v neděli a ve svátek dopoledne konaly v chrámu pobožnosti, Královně nebeské písněmi prozpěvovaly chválu. A za příkladem svých matek utvořily i loučimské panny spolek panen mariánských. K nim se přidružovala děvčata z okolních vesnic, takže brzy vzrostl spolek panen na několik stovek. V tom čase počali Češi, kteří studovali na vysokých školách v Oxfordu v Anglii, rozšiřovat po Praze učení Viklefovo, jehož se také ujal známý kazatel Jan Hus s přítelem svým Jeronýmem, učení šířili po Cechách a jemu pak zvláště Jan Žižka z Trocnova mečem cestu razil. V Loučimi o těchto novotách jen málo věděli, jenom od poutníků do Loučimi přicházejících a pak od jezdců páně Rackových z Rýzmburka se lecos dovídali. Nejvíce jim vyprávěl jezdec Vítek z Pocínovic, který byl nejuvěrnějším sluhou páně Rackových. Ten jako krajan loučimský a jako horlivý Chod napomínal loučimské, aby se neblahými novotami nedali svést, věrnými a horlivými katolíky zůstali, ano i hotoví víru svou hájit, když by pro ni i do pole měli vytrhnout.

### Husitské válečné akce v okolí Loučimi



Konečně přišla i ta smutná zpráva, že husitství se šíří i v okolí. Měšťané klatovští i domažličtí přilnuli k husitství a Žižka přitáhl pryč i do Klatov. Přivedl s sebou husitské kněze, kteří tam popouzí chátru proti mnichům dominikánského kláštera, aby klášter zapálila a mnichy v plemenech upálila.

Obyvatelé Loučimi se ulekli. Vybíhali se dívat na okolní kopce, odkud do Klatov a okolí velice pohodlně lze vidět. Smutné zprávy byly ale pravdivé. Kouř z kláštera valil se vzhůru k nebesům a naplňoval celou krajinu kolem Klatov. S klášterem strávil oheň celou čtvrt města Klatov. Tak vypravovali i mnozí katolíci z Klatov, vrhali všecku vinu na fanatického husitu, největšího odpůrce katolické církve – Jana Nákvasu, husitského kněze v Klatovech, který v celém městě vládl a vše úplně ničil. Loučimští měli strach o svou mariánskou svatyni a zázračnou sošku Panny Marie loučimské, aby největší mariánská svatyně v celém Pošumaví nebyla obrácena v runy. To věděli: vtrhnou-li husité do Loučimi, stánek mariánský neušetří. Zvláště zbožné ženy se bály, proto muži dnem i nocí drželi stráž na okolních horách, zda husité již z krajiny klatovské nenesou zkázu k Loučimu. Jestliže se dříve k Rodičce Boží loučimské modlili o pomoc, tím úpěnlivěji prosily nyní ženy a dívky o pomoc. Dnem i nocí bděly v kostele na modlitbách. Klatovy byly v brzku zničeny a zpleněny. Husité nemajíce dosti potravin, obraceli se do vzdálenějšího okolí. Jan

Nákvasa vyvolil si krajinu Kdýňskou, kde doprovázen mnohými husity, přicházel také do Loučimi a okolí. Lid dával násilím svolávat, před ním tupil katolickou víru, zvláště Svatého otce, církev, opovržlivě mluvil o svatých patronech českých, vychvaloval Jana Husa, Jeronýma a hlásal tutěž řeč jako v Klatovech, že jen víra mistra Jana Husa je samospasitelná a kdo se uchýlí do Klatov, tam že bude spasen a nezahyne. Chrámů katolické že budou zbořeny a kněží katoličtí, kteří jsou podobní d'áblům, že budou pobiti nebo vhozeni do plamenů.

Lid, jenž poslouchal Nákvasu, chvěl se na celém těle, dobře věda, že tyto zásady jsou liché a bludné a že směřují proti lidu samému. Zbožní Chodové nepustili husitských kazatelů do svých vesnic, hned před nimi je odráželi. Staré a dobré víře zůstali věrni i obyvatelé Loučima. Když však byli stále více a více znepokojeni a když viděli, že by sami neodolali klatovským husitům, obrátili se s prosbou o pomoc k panu Rackovi z Janovic, seděním na Rýzemberku, jehož lidé by dobře ozbrojení a ve zbrani vycvičení spolu s udatnými Chody a okolními vesničany klatovským husitům mohli odolat.\* Pan Racek byl horlivý katolík a zarytý, úhlavní nepřítel husitů, snad proto také se hned ujal loučimských, aby je hájil proti husitům, ale hlavně proti husitskému knězi Janu Nákvasovi.

**\* Český panský rod, jenž na počátku 14. století vystavěl v sousedství svých strýců Klenovských, v Janovicích, pevný hrádek. Od konce 13. století měl rod v moci hrad Pajrek a později též Rýzemberk, odkud podnikali Janovští loupežné výpady přes hranici do Bavor. (Č) Racek - horlivý katolík. Roku 1419 vydal husitského kněze Jana Nékvasu Bavorům, kteří jej okázale upálili. V bitvě u Vyšehradu byl Racek zajat a ubit husitskými cepníky. Přísně katolický rod Janovských přečkal bez následků Bílou horu a v roce 1772 byl povýšen do panského stavu. Roku 1779 česká linie rodu vymřela.**

### Jan Nákvasa v Loučimi a jeho konec

Ten v neděli po sv. Václavu roku 1419 přirazil do Loučimi, doprovázen značným počtem husitů. Odebral se na hřbitov, kde očekával loučimské, jež mu sháněli husité po domech nutíce je, aby šli poslouchat jejich kněze. Ubozí obyvatelé museli jít, nechtěli, aby jim husité skutečně nevypálili celý Loučim s chalupami a kostelem. Nákvasa začal kázat, tupil papeže, církev, katolíky a katolickou šlechtu. Reč zakončil slovy: „A nyní krajané vzhůru, zapalte tento kostel mariánský, kam Šumavané chodili ke katolické modloslužbě, spalte tu Marii, tu modlu loučimskou, schyťte ty loučimské kněze a uvrhněte je do plamenů – a tak konečně zničíte a vyvrátíte pekelný stánek arcid'áblův a sluhy jeho – kněze katolické – uvrhneme v plameny pekelné.“ Loučimští muži chvěli se na celém těle. Pomoc nepřicházela. Votavský rychtář, Ctibor Krčma, již měl oheň připravený, již žebřík mu jen chyběl, aby střecha chrámu byla zapálena. V tom rekovná žena Zuzana Haladová vyběhla ze svého domu s kosou, sekerou a vidlemi. A za malou chvíli hnali se ženy, dívky a chlapci i starci s kosami, sekerami, vidlemi a cepy vzhůru jako voj ke kostelu, aby zachránili svou svatyni. Tam na hrobech zemřelých osadníků byla svedena krvavá bitka loučimských proti vyzbrojeným husitům. Již leželo mnoho rekovných mužů, žen i dívek na bojišti. Tu ve chvíli největšího nebezpečí přicválala tlupa jezdců páně Rackových. Brzy byl boj rozhodnut. Husité byli poraženi a zahnáni, fanatický kněz Jan Nákvasa chycen, svázán provazy a za velikého jásotu na hrad Rýzemberk odveden. Všichni živí loučimští vstoupili do chrámu Páně a tam před sochou zázračné rodičky děkovali vroucně Svaté Panně za její pomoc a přispění, že je šťastně vytrhla z rukou zuřivých husitů.

Dne 28.11.1419 byl Jan Nákvasa, zlotřilý a fanatický husitský kněz, který mnichy a chrámy páčil a Panně Marii a svatým se rouhal, upálen v Osí (Eschlkam, 6 km od hranic v Bavorsku). Zpráva o jeho upálení se záhy roznesla po celém Pošumaví. Jakmile se o této události dozvěděli klatovští husité, okamžitě hrozili pomstou, chystali se znovu se vsí silou v výpadu na loučimský poutní chrám a na hrad Rýzemberk. Obě místa měla být obrácena v sutiny. Hlavním postrachem obyvatel Loučima byl rychtář z Votavy (Otov) u Horšovského Týna Ctibor Krčma, který se svými druhy často dojížděl skrze Loučim do Klatov a vyhrožoval: „Jako hořel Nákvasa na hranici v Osí, tak budou v brzku hořeti kněží loučimští a plamenech vašeho kostela. Ta Maria loučimská vám nepomůže, pak ať se radují Bavoři, až budou vidět plameny šlehat z Loučimi a z Rýzemberka.“

### Ukrytí sošky Panny Marie loučimské

Obyvatelé viděli, že nebudou moci husitům dále odolávat. V té nesnázi pomohla Zuzana Haladová svým věhlasem. Pravila: „Ukryjeme zázračnou sošku v pomezních hvozdech na hranicích s Bavorskem.“

V sobotu před sv. Martinem roku 1419 konaly se poslední bohoslužby před zázračnou soškou. Staříčský plebán Jan Nigrin s pláčem sloužil zpívanou mši svatou a přísluhoval mu jeho kaplan Václav Pařízek. Po mši a požehnání Nejsvětější svátostí, uschoval ji (velebnou svátost) na skrytém místě. Posvátné knihy, nádoby a skvostná roucha byly zazděny do tajného výklenku ve zdi chrámové. Oltáře zpustly a kaplan se slzami v očích sejmul sošku Panny Marie

loučimské z oltáře a předal ji ženám, aby ji v bouřlivých časech samy opatrovaly.

Za zpěvu písně „Maria, matko milosti...“ se vydalo procesí se zázračnou soškou do hustých šumavských lesů. Nikdo však nepomyslel, že soška, kterou nesou, se do Loučimi již nikdy nevrátí.

Kaplan Václav Pařízek doprovodil procesí až na místo, na bavorskou půdu, kde do dutého kmene mohutné lípy u blízké hluboké studánky milou sošku postavili. Byl nejvyšší čas.



Druhého dne ráno, bylo to v neděli na den sv. biskupa Martina, vytáhlo z Klatov mnoho set husitů, aby zapálili chrám i hrad Rýzmbek. Přitáhli do Loučimi, hned ves zapálili i chrám, avšak již opuštěný. Loučimští muži, když uslyšeli válečný křik, utekli do okolních lesů. Ubohé ženy se právě vracely z pohraničních hvozdu, kde ukryly zázračnou sošku. Až se přiblížily k chodovské vesnici Lhotě, jaký strašný obraz objevil se před nimi! Velebný chrám v plamenech, celá ves hořela, ryk válečný a strašný křik ozýval se z Loučimi a po celé krajině.

Poté, co husité kostel a celou ves vyplnili a zničili, valili se jako příval, který vše boří, k pevnému hradu Rýzmbek u Kdyně. Tam však byli na hlavu poraženi. Mrtvoly husitů válely se jako drva od hradu po srázné stráni až do údolí ke Koutu.

O zázračné sošce nevěděl nikdo, kromě obyvatel Loučima a bývalého kaplana Pařízka, který potom působil v Bavorsku v Eschlkamu, odkud tajně sošku často navštěvoval.

Kronika Loučimi dále vypravuje, že husitský vůdce Ctibor Krčma, známý husitský rváč, rychtář z Votavy, objevil sošku při svých hlídkách podél bavorské hranice. Skrytou sošku hledal, aby ji zničil. Ve své vášni hodil sochu do blízké studně (v Neukirchen b. Hl. Blut dodnes vedle postranního oltáře). To udělal Krčma třikrát, ale socha se pokaždé vynořila a vrátila zpět na své původní místo. I vytasil meč a chtěl ji rozštípat. Ťal sochu do hlavy. Z rány dřevěné sochy se řinula čerstvá krev. Když spatřil Krčma krev na sošce, lehl se a chtěl ujet. Jeho kůň se však nemohl hnout z místa. Strhal mu proto podkovy, ale ani to nepomohlo.



Nešťastník padl na kolena a prosil o smilování. Podařilo se mu hnout z místa, až když prosil za odpuštění svého činu a zřekl se husitského učení. Později často přicházel k sošce jako poutník. Zcela se obrátil a dožil svůj bohabojný život v chaloupce u hradby loučimského hřbitova.

Tuto legendu zachycuje klášterní kronika a obrazy na stěně chóru v Nových Kostelích.

**Konec pověsti**